

зусиль містян і влади є міська програма «Екобус» по збору шкідливих і небезпечних відходів від населення (батареєнок, ртутних ламп, термометрів) та подальшого їх транспортування до місць утилізації.

Приватні підприємці, які організують пункти збору склотари, картону, пластику, батареєнок, ламп – це ще одна активна ланка в питанні збереження довкілля, але зацікавленість її лежить більше в матеріальній площині. Контейнери для збирання сміття і комунальний сміттєзбиральний транспорт досі не пристосовані до роздільного збирання відходів, що не сприяє заохоченню населення щодо вироблення звички сортувати сміття заради загальної мети: безпечної його переробки і збереження довкілля.

З європейського досвіду відомо, що населення звикало до роздільного сортування близько 3-5 років за умови, що муніципалітети регулярно працюють над цим питанням: будуються переробні підприємства, створюються робочі місця, облаштовуються майданчики для збору сміття в населених пунктах, закуповується спеціалізований транспорт, контейнери, запроваджується система контролю та штрафів за невиконання затверджених стандартів з утилізації відходів.

Ми не є першопрохідцями в цьому напрямку. Все можливо подолати спільними зусиллями використовуючи величезний позитивний світовий досвід у вирішенні цього питання.

ВІТАМІН D ТА ЙОГО ВПЛИВ НА РЕГУЛЯЦІЮ АРТЕРІАЛЬНОГО ТИСКУ

Кондратюк В.Є., Тарасюк А.П., Бичков О.А.

Національний медичний університет імені О.О. Богомольця

Низький рівень або дефіцит вітаміну D стає дуже поширеним захворюванням у всьому світі. Останні великі дані спостережень свідчать про те, що близько 40% європейців мають дефіцит вітаміну D, а 13% – серйозний дефіцит. Велика кількість спостережень, доступних в даний час, описують патофізіологічні асоціації вітаміну D з енергетичним гомеостазом, регуляцією імунної та ендокринної систем, та розглядають дефіцит вітаміну D як ще одну причину можливого підвищення артеріального тиску (АТ).

Метою даної роботи був аналіз інформації в літературних ресурсах щодо ролі вітаміну D в регуляції артеріального тиску.

Ефекти вітаміну D реалізуються за його взаємодії з рецепторами (vitamin D ресептор, VDR). Активовані VDR зв'язуються з чутливими до вітаміну D елементами з утворенням гетеродимеру, який може прямо чи опосередковано регулювати експресію близько 3% геному людини. Одним із основних механізмів впливу вітаміну D на рівень АТ є взаємодія з ренін-ангіотензинальдостероновою системою, що було показано у 2002 році при дослідженні експресії реніну у VDR-нульових мишей. Було виявлено значно вищі (>20 мм рт. ст.) ДАТ і САТ у мишей з нульовим VDR порівняно з мишами дикого типу. При цьому спостерігалася значно (в 3,5 рази) вища експресія

реніну та (в 2,5 рази) вища сироваткова концентрація ангіотензину II у VDR-нульових мишей порівняно з мишами дикого типу.

Щоб з'ясувати молекулярні шляхи, що лежать в основі пригнічувальної дії вітаміну D на транскрипцію реніну, були проаналізовані специфічні юкстагломерулярні пухлинні клітини As4.1 з нирок мишей, завдяки чому було показано, що більш високі рівні вітаміну D у плазмі можуть пригнічувати утворення реніну в юкстагломерулярних клітинах.

Вітамін D бере участь у захисті серцево-судинної системи, але лише кілька досліджень вивчали вплив VDR на атеросклероз. Макрофаги експресують усі компоненти ренін-ангіотензинової системи (РАС), тому беруть участь у процесі розвитку атеросклерозу. Було показано, що макрофаги в атеросклеротичних бляшках містять ангіотензин II, а також, що передача сигналів VDR макрофагів, частково шляхом пригнічення місцевої РАС, пригнічує процес атеросклерозу у мишей. Антиатеросклеротична роль передачі сигналу VDR в лейкоцитах/макрофагах і, принаймні, частина антиатеросклеротичного механізму полягає в блокуванні активації локальної РАС в макрофагах і всередині атеросклеротичного ураження. Таким чином, бажані подальші дослідження для вивчення переваг вітаміну D та його аналогів при атеросклерозі як у доклінічних, так і в клінічних дослідженнях.

Внутрішньониркова РАС є ключовим фактором у пошкодженні нирок. Дефіцит вітаміну D активує місцеву РАС у нирках, і, таким чином, викликає пошкодження нирок. Відомо, що вітамін D є негативним регулятором РАС, пригнічуючи експресію реніну. Встановлено, що дефіцит вітаміну D може індукувати профіброзні фактори та активувати фіброзний каскад. Ці опосередковані РАС ефекти не залежать від підвищення артеріального тиску.

Висновки. Ці дослідження на тваринах показують, що дефіцит вітаміну D є ключовим фактором при різних хронічних захворюваннях. Він впливає на місцеві РАС у різних тканинах. Дефіцит вітаміну D є важливою проблемою для здоров'я. Таким чином, необхідно провести майбутні дослідження для встановлення клінічних рекомендацій щодо прийому добавок вітаміну D, необхідних для досягнення адекватного рівня вітаміну D у людей, які мають ризик розвитку гіпертонії, атеросклерозу, серцево-судинних захворювань, діабету, легеневого фіброзу, остеопорозу та інших.

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ АСОРТИМЕНТУ ХІМІЧНИХ ЗАСОБІВ ЗАХИСТУ РОСЛИН, ПРИЗНАЧЕНИХ ДО ЗАСТОСУВАННЯ НА ТОМАТАХ ЗАКРИТОГО ТА ВІДКРИТОГО ҐРУНТІВ

Кондратюк М.В., Пельо І.М., Ставніченко П.В., Макаренко М.В.

Національний медичний університет імені О.О. Богомольця

Актуальність. Виробництво сільськогосподарської продукції має вагомое економічне значення для України, зокрема і виробництво томатів та продуктів їх переробки. За інформацією Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН (FAO), за період з 2011 по 2021 роки в Україні площі під томати, як закритого, так і відкритого ґрунтів у загальному зменшилися на